

PRIORITETI I PREPORUKE ZA ELIMINISANJE DISKRIMINACIJE NAD
ŽENAMA U SRBIJI: IZVEŠTAJ U SENCI CEDAW KOMITETU (KRATKA
VERZIJA)

MREŽA SOS VOJVODINA

Beograd, 27.12.2018.

Izveštaj je pripremila grupa organizacija civilnog društva okupljena oko SOS mreže Vojvodina sa ciljem da ukaže na prioritete oblasti otklanjanja diskriminacije žena i njihovog osnaživanja i sugeriše pitanja koja je u daljem dijalogu sa Republikom Srbijom potrebno postaviti predstavnicima države, kao i preporukama za efektivnije i efikasnije otklanjanje diskriminacije nad ženama u oblastima koje su u središtu pažnje u ovom izveštaju.

Izveštajem su prikazani prioritetni problemi u više oblasti, zbog toga što se nastoji pokazati sistematski nepovoljan položaj žena koji prožima ključne aspekte njihovog javnog i privatnog života. Ove oblasti korespondiraju sa odgovarajućim članovima Konvencije za eliminaciju svih oblika diskriminacije prema ženama (u daljem tekstu Konvencije), opštim preporukama CEDAW komiteta i dodatnim pitanjima koja je Komitet uputio državi Srbiji nakon podnošenja Četvrtog periodičnog izveštaja.

Oblasti obuhvaćene izveštajem

	Oblast	Član Konvencije	Opšta preporuka	Pitanje sa liste pitanja
1.	Pravni okvir	2		2
2.	Pristup pravdi	15	33	3
3.	Politička participacija i mehanizmi za rodnu ravnopravnost i zaštitu od diskriminacije	7,8	6,23	4,12
4.	Socio-ekonomska prava: zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvena, socijalna zaštita i druga jednaka prava	10, 11, 12, 13, 14	13, 16, 17, 18, 24, 27, 36	7, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 29 i 35
5.	Brak, porodica	16	21	21
6.	Rodno zasnovano nasilje nad ženama	1, 2, 3	12,19,35	8,9
7.	Rodni stereotipi i predrasude	5		6,7
8.	Bezbednost, rodna diskriminacija		30	

Izveštaj je pripremljen uzimajući u obzir Četvrti periodični izveštaj koji je Republika Srbija podnela CEDAW komitetu 2017. godine, listu pitanja koju je CEDAW komitet uputio Republici Srbiji 2018. godine, odgovore koje je Republika Srbija uputila Komitetu, kao i uz uvide u izveštaje koje su podnele organizacije civilnog društva.

Uz ovaj izveštaj priložena su dva aneksa:

- 1) širi izveštaj u senci u kome se mogu pronaći detaljniji opisi problema prema navedenim oblastima, kao i prioritetni problemi identifikovani kod 9 marginalizovanih grupa žena: žena iz nacionalnih manjina, Romkinja, migrantkinja (preporuke 26 i 32), samohranih majki, žena sa invaliditetom (preporuka 18), seoskih žena (preporuka 34), starijih žena (preporuka 27), žena žrtava nasilja (preporuka 19 i 35) i LGBTI žena;
- 2) kontekstualni izveštaj u kome je prikazano stanje u relevantnim oblastima uzimajući u obzir šire socio-ekonomske trendove i faktore.

1. PRAVNI OKVIR

PRIORITETNI PROBLEM

Rad na nacrtu Zakona o rodnoj ravnopravnosti predugo traje čime je onemogućeno sistemsko uvođenje posebnih mera, a izostaje i integrisanje rodne perspektive u supsidijarne zakone.

Usvajanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti je prioritet zbog manjkavosti Zakona o ravnopravnosti polova. Rad na izradi nacrtu traje od 2015. godine, obeležen je sukobima, zastojsima, a široj javnosti nije poznato koja je verzija nacrtu zakona kao poslednja upućena na mišljenje Evropskoj komisiji, da li su rešenja koja je zagovaralo civilno društvo zadržana u toj verziji nacrtu Zakona i da li je on usklađen sa Zakonom o zabrani diskriminacije.

Pitanja

- Zašto Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u čijoj je nadležnosti izrada predloga Zakona o rodnoj ravnopravnosti nije učinilo javnosti dostupnom poslednju verziju nacrtu koja je upućena na mišljenje Evropskoj komisiji ?
- Da li je u verziji nacrtu Zakona koja je upućena Evropskoj komisiji na mišljenje definisan položaj i mandat glavnog nacionalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost kakav je danas Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost?
- Da li je verzija nacrtu Zakona o rodnoj ravnopravnosti koja je upućena Evropskoj komisiji na mišljenje usklađena sa Zakonom o zabrani diskriminacije?
- Kada država Srbija planira da sistemski uskladi supsidijarne zakone sa zakonom o ravnopravnosti polova ?
- Kada država Srbije planira da integriše rodnu dimenziju u zakone koji regulišu prava osoba sa invaliditetom i prava nacionalnih manjina?

Preporuke

- Informisati javnost o verziji nacrtu zakona koja je upućena Evropskoj komisiji na mišljenje, kao i o zaključcima Evropske komisije o nacrtu zakona nakon što budu upućeni Vladi Republike Srbije.
- Voditi računa da se dobra rešenja, poput kvota od 40% i drugih rešenja koja su sugerisale organizacije civilnog društva zadrže u predlogu Zakona koji će biti upućen u proceduru usvajanja.
- U predlog zakona uneti odredbe kojim se glavni nacionalni mehanizam za rodnu ravnopravnost definiše ukoliko to već nije učinjeno u poslednjoj verziji nacrtu Zakona.
- Ubrzati usvajanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti kako bi se otklonile prepreke za dalje unapređivanje rodne ravnopravnosti kroz odgovarajuće mere i politike.
- Celovito i konzistentno regulisati zaštitu od diskriminacije (posebno sudsku zaštitu) po osnovu pola i roda i propisati posebne mere: oslobađanje od plaćanja prethodnih troškova postupka, specifične odredbe o teretu dokazivanja diskriminacije, hitnost postupka, i dr.
- Sprovesti dosledno integrisanje rodne perspektive u supsidijarne zakone i zakone koji regulišu prava osoba sa invaliditetom i prava nacionalnih manjina.
- U obuke sudija, tužilaca i advokata uključiti zakonsku regulaciju zabrane diskriminacije kao i rodne ravnopravnosti.

2. PRISTUP PRAVDI

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Ženama je otežan pristup pravdi jer besplatna pravna pomoć nije uspostavljena na sistemskom nivou, kao i zbog neadekvatnog teritorijalnog rasporeda sudova i tužilaštava, jezičkih i fizičkih barijera.
2. Izmene sistema migracija i azila omogućavaju dodatnu zaštitu migrantkinja i integraciju rodno osetljivih procedura, ali zaposleni u pravosudnom sistemu nemaju znanja koja bi obezbedila njihovu zadovoljavajuću primenu.

2.1 Prepreke u pristupu žena pravdi

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći je usvojen u novembru 2018. godine, ali je njegova primena odložena za oktobar 2019. godine. Pristup uslugama besplatne pravne pomoći neće biti unapređen ni kad počne njegova primena, jer je Zakon restriktivan, ograničava dostupnost usluga besplatne pravne pomoći stanovništvu a pružanje ovih usluga organizacijama civilnog društva. Mreža sudova i tužilaštva otežava pristup pravdi ženama, a analize efekata nepristupačnosti zbog teritorijalnog rasporeda, kao i jezičkih i fizičkih barijera izostaju.

Pitanja

- Iz kojih razloga država Srbija nije uspostavila pravo svih građana i građanki na besplatnu pravnu pomoć i time propustila da dosledno primeni član 67. Ustava Srbije?
- Kojim kriterijumima se rukovala država Srbija pri definisanju uslova za odobravanje besplatne pravne pomoći?
- Da li je država planirala reformu mreže sudova i tužilaštva kako bi poboljšala pristup pravdi za žene, a posebno za žene iz ruralnih i udaljenih oblasti, žene iz nacionalnih manjina i žene sa invaliditetom?
- Da li je država Srbija sprovela analizu fizičke pristupačnosti pravosudnog sistema za građane i građanke sa invaliditetom? Ukoliko planira, ko je nosilac tog zadatka i kada je planirano da se sprovede?

Preporuke

- Neodložno uspostaviti mehanizme kojima bi se građanima koji se suočavaju sa finansijskim i informacionim preprekama u pristupu pravdi obezbedilo pravo na besplatnu pravnu pomoć.
- Uslovi za odobravanje besplatne pravne pomoći ne smeju biti diskriminatorni, odnosno moraju biti u skladu sa domaćim i međunarodnim obavezama Srbije.
- Preduzeti sistematsku reformu mreže sudova i tužilaštva koja bi bila utemeljena na nalazima o potrebama žena iz različitih ranjivih grupa za pristupom pravdi i o preprekama povezanim sa teritorijalnim rasporedom, jezičkim i fizičkim barijerama.

3. POLITIČKA PARTICIPACIJA I MEHANIZMI ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Žene nisu ravnopravno zastupljene u odlučivanju u predstavničkoj i izvršnoj vlasti i nemaju stvarni uticaj na odlučivanje.
2. Institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost nisu stabilni, funkcionalni, efikasni, niti su finansirani iz budžeta.

3.1 Neravnopravno učešće žena u vlasti

Učešće žena u zakonodavnoj vlasti je povećano iznad kvote od 30%, ali je učešće žena u izvršnoj vlasti na svim nivoima i dalje ispod navedene kvote propisane Zakonom o ravnopravnosti polova. Politička participacija žena iz nacionalnih manjina i marginalizovanih grupa u radu Narodne Skupštine i Vlade je izuzetno niska (jedna poslanica sa invaliditetom, nekoliko poslanica iz nacionalnih manjina i nijedna Romkinja).

Izvori niske zastupljenosti žena u različitim ograncima i nivoima vlasti su političke stranke koja su i dalje uporište velikih rodni nejednakosti u političkom odlučivanju i koje ne postupaju po Zakonu o ravnopravnosti polova koji propisuje izradu stranačkih planova unapređenja rodne ravnopravnosti.

Pitanja

- Na koji način država planira da poveća učešće žena u organima izvršne vlasti na svim nivoima?
- Na koji način država prati sprovođenje planova o unapređenju položaja žena u političkim strankama i kakvi su nalazi tog praćenja?

Preporuke

- Povećati učešće žena u izvršnoj vlasti na najmanje 30% uvođenjem posebnih mera afirmativne akcije - kvote za mesta u izvršnoj vlasti - kroz odgovarajuće izmene i dopune zakona (Zakona o Vladi, Zakona o lokalnoj samoupravi zakona koji reguliše oblast rodne ravnopravnosti).
- Obavezati političke stranke na veću zastupljenost žena u stranačkim organima i na kandidatskim listama.

3.2 Nestabilni i nedovoljno snažni mehanizmi za rodnu ravnopravnost

Poslednjih godina se registruje slabljenje institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost koje je posledica promena institucionalnih formi u kojima se ova tela uspostavljaju, slabe pravne osnove na kojoj su mehanizmi utemeljeni, nedovoljnih kapaciteta da preduzimaju redovne i sistematske aktivnosti na unapređenju rodne ravnopravnosti, naročito na lokalnom nivou. Glavni nacionalni mehanizam – Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost nije utemeljeno u zakonu već u uredbi Vlade, ne raspolaže adekvatnim ljudskim resursima, instituiconalnim kapacitetima i nije podržano iz državnog budžeta.

Premeštanjem mehanizma za rodnu ravnopravnost u AP Vojvodini iz Sekretarijata za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova u Sekretarijat za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova¹ povučeni su svi materijali, izveštaji, studije, koji su bili publikovani na internet stranama, a koji su od velikog značaja za aktuelne mere i politike rodne ravnopravnosti, a time oslabljeno i važno institucionalno nasleđe. Aktivnosti lokalnih mehanizama pretežno su promotivnog, edukativnog karaktera bez dovoljno snage da proizvedu promene.²

Pitanja

- Na koji način država planira institucionalno da ojača Koordinaciono telo za rodnu ravnopravnost kako bi moglo efektivno i efikasno obavljati zadatke iz svoje nadležnosti?
- Da li je država Srbija uspostavila mehanizme koordinacije između nacionalnog, pokrajinskog i lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost?
- Da li je sprovedena ocena efektivnosti ovih mehanizama koordinacije i kakvi su zaključci te ocene?

Preporuke

- Jasno definisati poziciju i nadležnosti institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost u odgovarajućim zakonima.
- Stvoriti kadrovske i finansijske pretpostavke za rad mehanizama za rodnu ravnopravnost na svim nivoima.
- Stvoriti efektivne mehanizme koordinacije aktivnosti mehanizama za rodnu ravnopravnost na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou.

4. OBRAZOVANJE

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Žene se obrazuju za zanimanja koje karakterišu nepovoljniji uslovi rada i niže zarade.
2. Devojčice iz ranjivih grupa su isključene iz sistema obaveznog obrazovanja, a posebno Romkinje i devojčice sa invaliditetom.

4.1 Rodna segregacija u obrazovanju vodi lošijooj zaposlenosti žena

Rodna segregacija u obrazovanju je veoma izražena, a sudeći prema vrednostima Indeksa rodne ravnopravnosti za period 2014-2016, postaje i izraženija. Ona se manifestuje na nivou srednjeg obrazovanja kao koncentracija mladića u oblastima srednjeg obrazovanja koji su više praktične prirode i omogućavaju rano uključivanje na tržište rada. U visokom obrazovanju segregacija se manifestuje kao velika koncentracija devojaka u studijskim oblastima društvenih, humanističkih nauka i umetnosti. Devojke su činile 56,6% od ukupno upisanih studenata/kinja u 2017/2018. godini, a 58% među

¹ [Primena principa rodne ravnopravnosti u lokalnim samoupravama u AP Vojvodini](#)

² [Poseban izveštaj Zaštitnika građana „Zastupljenost žena na mestima odlučivanja i pozicija i aktivnosti lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost u jedinicama lokalne samouprave u Srbiji“](#)

diplomiranim studentima/kinjama u 2016. godini. Međutim, one čine manjinu među studentima/kinjama IKT (26%), inženjerstva, mašinstva, građevine (37%).³ Ova segregacija se prenosi i na segregaciju na tržištu rada, koja se manifestuje kao koncentracija žena u sektorima socijalnih usluga u kojima su šanse za zapošljavanje manje a zarade niže. U najvažnijim aktuelnim politikama kojima se definišu reforme u oblasti rodne ravnopravnosti i obrazovanja⁴ nisu sadržane mere za smanjenje segregacije u obrazovanju.

Pitanja

- Koje mere država Srbija preuzima za smanjenje rodne segregacije na svim nivoima obrazovanja i podsticanje opredeljivanja devojčica/ dečaka za netradicionalna ženska/muška zanimanja?

Preporuke

- Mere otklanjanja segregacije u obrazovanju definisati ključnim strategijama – strategijom i akcionim planom za rodnu ravnopravnost, kao i strategijom za obrazovanje.

4.2 Isključivanje devojčica iz ranjivih grupa iz obrazovanja

Devojčice iz Romske populacije, a posebno one koja živi u podstandardnim naseljima nisu adekvatno obuhvaćene predškolskim obrazovanjem, obaveznim pripremnim predškolskim programom (program pohađa 98,1% dece iz opšte populacije, a samo 62% devojčica iz romskih naselja), osnovnim obrazovanjem (stopa pohađanja osnovne škole u opštoj populaciji je 99,1% a među devojčicama iz romskih naselja 84,5%). Devojčice iz romske populacije napuštaju sistem obrazovanja vrlo rano, još pre završene osnovne škole, što se vidi iz podataka o stopama završavanja osnovne škole (kod devojčica u opštoj populaciji ova stopa iznosila je 98% a kod devojčica iz romskih naselja 63%). Najčešći razlog za to je rano stupanje u brak (među Romkinjama koje žive u podstandardnim naseljima starim 20-49 godina 57% je stupilo u brak pre punoletstva⁵). Devojčice iz romskih naselja gotovo su potpuno odsutne iz srednjeg obrazovanja, (prema podacima MICS tek 14,9% ovih devojčica pohađa srednju školu).⁶

Devojčice sa invaliditetom ili teškoćama u razvoju manje su uključene u inkluzivno obrazovanje nego dečaci. Podaci iz 2016. godine pokazuju da među decom koja pohađaju inkluzivno obrazovanje uz individualni obrazovni plan dečaci čine dve trećine.⁷

Pitanja

- Šta država Srbija preuzima kako bi mehanizmi za zadržavanje devojčica iz romskih zajednica u sistemu obrazovanja bili efikasniji?
- Da li se kontinuirano prati sprovođenje Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja 2016-2025 u oblasti obrazovanja i kakvi su rezultati tih mera u odnosu na Romkinje?
- Da li je država Srbija analizira razloge nižeg učešća devojčica u programima inkluzivnog obrazovanja?

3 RZS, Žene i muškarci u Srbiji 2017.

4 Nacionalna strategija za rodnu ravnopravnost za period 2016-2020. godine sa akcionim planom za period 2016-2018. godine i Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine.

5 UNICEF, MICS 2014: 2015, 2018. http://www.stat.gov.rs/media/3527/mics5_izvestaj_srbija.pdf

6 UNICEF, Istraživanje višestrukih pokazatelja, Srbija i romska naselja 2014, Beograd.

7 RZS, Žene i muškarci u Srbiji 2017: 49.

- Koje je mere država Srbija preduzela da se devojčice ravnopravno kao i dečaci uključe u inkluzivno obrazovanje?

Preporuke

- Razviti obavezne programe rada sa roditeljima devojčica iz romske populacije, a merama podsticaja, mentorstva, uključivanja roditelja u obrazovne ustanove, povećati njihovu motivisanost da podrže obrazovanje devojčica.
- Obezbediti efektivne mehanizme u sistemu obrazovanja i socijalne zaštite koji omogućavaju rano reagovanje na isključivanje devojčica iz obrazovanja.
- Povećati kapacitete pedagoških asistenata za pružanje bolje podrške devojčicama koja odgovara na njihove rodno specifične potrebe u cilju boljeg socijalnog uključivanja.
- Sprovesti rodnu analizu inkluzivnog obrazovanja.
- Definirati mere i programe rada sa roditeljima za podsticanje jednakog učešća devojčica u inkluzivnom obrazovanju.

5. ZAPOŠLJAVANJE

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Zaposlenost žena je niska, uslovi zapošljavanja neravnopravni, neformalna zaposlenost u porastu, a prava po osnovu rada se sužavaju.
2. Neplaćeni kućni rad koji pretežno obavljaju žene, nije vrednovan i priznat.

5.1 Nepovoljna zaposlenost žena

Rodne nejednakosti na tržištu rada su kontinuirano veoma izražene. Žene imaju konstantno znatno niže stope aktivnosti nego muškarci (59,6% prema 73,8%), niže stope zaposlenosti (50,8% prema 63,9%) i više stope neaktivnosti (40,4% prema 26,2%)⁸. Pojedine grupe žena se suočavaju sa velikim preprekama u zapošljavanju. Među mladim ženama (15-24 godine) stopa nezaposlenosti iznosi čak 36%, a među mladim ženama sa sela čak 39%. Samo 9% Romkinja starih 15-64 godine je zaposleno⁹, a samo 4% žena sa invaliditetom radi uz formalni ugovor o radu.¹⁰

U 2017. godini prvi put stopa neformalne zaposlenosti žena premašila je stopu neformalne zaposlenosti muškaraca (22.2% prema 19.63%)¹¹.

8 RZS, Anketa o radnoj snazi 2017: 16-17.

9 UNDP, World Bank, *Roma at Glance, Serbia 2018*.

10 Markovic, M. (2014) *Persons with disabilities in Serbia*. Population census 2011 in Serbia. SORS, Belgrade

11 RZS, Anketa o radnoj snazi 2017: 35-36.

Horizontalna i vertikalna segregacija su veoma izražene, a više od polovine žena (53,5%) navelo je da je bilo diskriminirano tokom procesa zapošljavanja.¹² Rodni jaz u zaradama je u porastu, a nije predmet nijedne politike u Srbiji.

Pitanja

- Na osnovu kojih indikatora država Srbija izveštava o rodnoj diskriminaciji pri zapošljavanju i da li se to i kako publikuje u izveštajima inspeksijskog nadzora?
- Koje posebne mere država Srbija primenjuje i prati u suzbijanju rodne segregacije na tržištu rada i u okviru kojih strategija?
- Da li država Srbija zna šta je razlog povećanja neformalne zaposlenosti žena i veće stope neformalne zaposlenosti žena nego muškaraca u Srbiji?
- Da li država Srbija zna koliki udeo zaposlenih žena ne ostvaruje pravo na zdravstveno i penziono osiguranje i koje mere primenjuje da se smanji udeo žena koje nisu osigurane na osnovu rada?
- Koje mere država Srbija primenjuje kako bi poslodavci preduzeli aktivnosti za smanjenje, odnosno zatvaranja rodnog jaza u zaradama?
- Da li je država Srbija omogućila da rodni jaz u zaradama bude predmet socijalnog dijaloga između poslodavaca, sindikata i države i na koji način, odnosno da li je predmet kolektivnih ugovora?

Preporuke

- Redovno i javno izveštavanje o diskriminativnim praksama poslodavaca i preduzetim merama.
- Redovno sprovoditi evaluaciju mera aktivnog zapošljavanja sa stanovišta efekata na rodnu segregaciju prema sektorima, zanimanjima i položajima odlučivanja.
- Da se uradi evaluacija mera aktivnog zapošljavanja sa stanovišta efektivnosti u povećanju kvalitetne (formalne) zaposlenosti žena
- Da se ustanovi koje kategorije zaposlenih žena nisu pokrivene obavezanim socijalnim osiguranjem i da se oceni zbog čega postojeće mere ne dovode do povećanja broja osiguranih žena.
- Da se preduzmu, odnosno pojačaju mere nadzora nad korišćenjem osnovnih socijalnih prava na osnovu rada, poput prava na plaćeno bolovanje i godišnji odmor kod poslodavaca u privatnom sektoru i da se efekti tih mera redovno procenjuju u publikuju.
- Uvesti obavezu poslodavaca da kontrolišu i izveštavaju o rodnom jazu u zaradama u svojim kompanijama.
- Učiniti rodni jaz u zaradama elementom socijalnog dijaloga i sadržajem kolektivnih ugovora koji se efektivno primenjuje i prati.

5.2 Vrednovanje neplaćenog kućnog rada i brige o porodici

Zaposleni muškarci provedu u plaćenom radu u proseku sat ipo duže dnevno nego zaposlene žene, ali dva ipo sata kraće u neplaćenom kućnom radu. Zaposlene žene tako prosečno rade duže nego muškarci, a to

¹² Nikolic-Ristanovic, V, Copic, S, Nikolic, J, Saciri, B. (2012) *Discrimination of women on the labour market in Serbia*, Victimology Society of Serbia, Belgrade.

vreme koje provedu u radu ide na račun slobodnih aktivnosti za koje imaju u proseku sat manje vremena dnevno.¹³

Vrednovanje neplaćenog kućnog rada i ekonomije staranja u okviru domaćinstva i porodice nije sprovedeno ni od strane države niti u ekspertskoj zajednici ili civilnom društvu, niti su mere za ravnopravnije učešće u neplaćenom kućnom radu i ekonomiji staranja u okviru domaćinstva i porodice bile primenjivane u obimu koji bi mogao proizvesti promenu.

Pitanja

- Da li je država Srbija sprovedla procenu vrednosti neplaćenog kućnog rada i ekonomije brige?
- Da li država Srbija planira da uvede satelitski nacionalni račun kojim bi se izračunavale vrednosti ovog rada koje doprinose ekonomskom i društvenom razvoju?

Preporuke

- Uvođenje satelitskog nacionalnog računa kojim se izračunava ekonomska vrednost stvorena na osnovu neplaćenog kućnog rada i brige o porodici.

6. SOCIJALNA ZAŠTITA

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Starije žene (65 i više godina) izložene su većim rizicima od siromaštva i socijalne isključenosti, a gotovo svaka peta nema penziju.
2. Novčana socijalna pomoć ne umanjuje ekonomsku zavisnost žena jer se dodeljuje porodici a ne pojedincu/ki kada osobe žive u zajednici i stoga je upitno koliko unapređuje njihov ekonomski položaj.
3. Ženama iz ruralnih sredina i rezidencijalnih ustanova su izrazito ugrožena prava na socijalnu zaštitu.

6.1 Socijalna isključenost starijih žena

U Srbiji 2016. godine 8% muškaraca i 17% žena nije primalo nijednu vrstu penzije (starosnu, porodičnu, invalidsku).¹⁴ Penzijski rodni jaz je prisutan i u pogledu visine penzije. Starije žene su izložene većim rizicima od siromaštva i socijalne isključenosti (stopa rizika od finansijskog siromaštva za žene je 22% a za muškarce 15,2%).¹⁵

¹³ RZS, Korišćenje vremena u Republici Srbiji 2010. i 2015. godine, Beograd.

¹⁴ Babović, M, Veličković, K, Stefanović, S, Todorović, N, Vračević, M. (2018) *Socijalna uključenost starijih osoba (65+) u Srbiji*, Crveni krst Srbije.

¹⁵ Babović, M, Veličković, K, Stefanović, S, Todorović, N, Vračević, M. (2018) *Socijalna uključenost starijih osoba (65+) u Srbiji*, Crveni krst Srbije.

Pitanja

- Da li država Srbija zna koliko je žena starih 65 i više godina koje nisu ostvarile pravno niti na jednu vrstu penzije?
- Koje posebne mere država Srbija sprovodi u zaštiti starijih žena od siromaštva i da li je pratila efekat ovih mera?
-

Preporuke

- Potrebno je planirati oblike univerzalne starosne penzije koja nije povezana sa radnim stažom i uplaćenim doprinosima za starije stanovništvo koje nije ostvarilo pravo na penziju na osnovu radnog staža ili po drugom osnovu, a posebno za žene među kojima je više takvih.
- Potrebno je povećati obuhvat novčane socijalne zaštite starijih žena, posebno onih koje nisu ostvarile pravo na penziju i/ili žive u domaćinstvima u riziku od finansijskog siromaštva.

6.2 Novčana socijalna pomoć ne umanjuje ekonomsku zavisnost žena

Različita istraživanja pokazuju da zbog patrijarhalnih odnosa, žene nemaju adekvatan pristup novcu u domaćinstvu.¹⁶ Stoga postoji ozbiljna osnova za zabrinutost da žene nemaju adekvatan pristup novcu od socijalne pomoći onda kada se ona dodeljuje porodici i isplaćuje na „glavu domaćinstva“ koji je obično muškarac.

Pitanja

- Da li je država Srbija procenila efekte mera novčane pomoći porodici na materijalnu deprivaciju žena?
- Da li je država Srbija procenila kako se ovakva mera novčane pomoći porodici odražava na žene različitih kategorija starosnih, prema statusu pretežnom na tržištu rada, mestu stanovanja, tipu porodice, prisustvu dece?
- Da li je država Srbija sprovela procenu uticaja ovakvih mera na odluku žena izloženih nasilju u porodici da ostanu ili napuste ovakvu situaciju?

Preporuke

- Potrebno je razmotriti dobre prakse država koje su promenile model finansijske pomoći – od porodičnih ka individualnim i efekte te promene na rodnu ravnopravnost i položaj žena.
- Potrebno je redefinisati novčanu socijalnu pomoć i sredstva uplaćivati pojedinačnim korisnicima/cama direktno na račun.

¹⁶ Ova istraživanja navedena su u širem izveštaju koji je priložen kao aneks 1 ovog izveštaja.

6.3 Pristup socijalnoj zaštiti žena iz ruralnih sredina i rezidencijalnih ustanova

Pristup uslugama socijalne zaštite izrazito je neravnomeran među regionima i opštinama u Srbiji. Istraživanje o socijalnoj isključenosti u ruralnim područjima Srbije¹⁷ pokazalo je da veliki udeo seoskih porodica (uglavnom zbog neinformisanosti) nije potražio podršku nadležnih institucija za pojedine probleme koje su imali u porodici, poput prisustva starije nemoćne osobe, nepokretne osobe ili osobe sa invaliditetom, ili u slučaju porodičnih problema. Među onima koji su potražili podršku, značajan je udeo onih koji je nisu ostvarili bilo zbog ocene da ne ispunjavaju kriterijume ili nedovoljnih kapaciteta servisa.

Manje razvijene opštine dobijaju namenske transfere sa nacionalnog nivoa za razvoj usluga socijalne zaštite, ali nije poznato na koji način i u kojoj meri ta sredstva zaista doprinose da se poboljša pristup uslugama socijalne zaštite različitih ranjivih kategorija, uključujući i žene sa sela.

Polazna studija o nasilju nad ženama sa invaliditetom u rezidencijalnim institucijama¹⁸ ukazala je na visoke rizike od različitih oblika zlostavljanja kojima su izložene žene u ovim ustanovama, od fizičkog sputavanja, preko zloupotrebe lekova, izolacije, povrede prava na privatnost, eksploatacije (koršćenje korisnika/ce za obavljanje poslova koji donose materijalnu ili nematerijalnu dobit u insteresu zaposlenog, pružaoca usluge a ne korisnika/ce), do fizičkog, psihičkog i seksualnog zlostavljanja.

Pitanja

- Da li država Srbija odobrava namenske transfere lokalnim samoupravama na osnovu podnetih predloga utemeljenih u rodno osetljivim analizama potreba ranjivih grupa u lokalnim zajednicama?
- Da li država Srbija vrši procenu usklađenosti usluga socijalne zaštite sa potrebama za različitim oblicima socijalne zaštite žena prilikom planiranja sistema socijalne zaštite?
- Da li država Srbija omogućava i uzima u razmatranje nezavisni nadzor nad institucijama i zaštitu prava žena u rezidencijalnim institucijama? Koliko često i kada je bio poslednji takav nadzor?
- Kojim merama država Srbija nastoji da unapredi prava žena u rezidencijalnim ustanovama socijalne zaštite?

Preporuke

- Redovno sprovoditi procene potreba za socijalnom zaštitom različitih kategorija žena (starijih i bez porodične podrške, žrtava nasilja, disfunkcionalnih odnosa, invalidkinja, majki dece sa invaliditetom i dr.) u cilju boljeg planiranja usluga.
- Usloviti namenske transfere procenom potreba za socijalnim uslugama u lokalnim zajednicama koje posebno vode računa o specifičnim potrebama žena.

17 Cvejić, S, Babović, M, Bogdanov, N, Petrović, M, Vuković, O. (2009) *Socijalna isključenost u ruralnim područjima Srbije*. SeConS, UNDP, Beograd.

18 Beker, K, Milošević, T. (2017) *Nasilje nad ženama sa invaliditetom u rezidencijalnim institucijama. Polazna studija*. Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom MDRI-S, Beograd.

- Potrebno je uvažiti nalaze nezavisnog nadzora nad radom rezidencijalnih ustanova socijalne zaštite, postupiti po preporukama i izvestiti o sprovedenim aktivnostima u skladu sa preporukama.
- Potrebno je pospešiti procese deinstitucionalizacije, koji bi omogućili da se pruži kvalitetnija i humanija zaštita žena kojima je potrebna neprekidna podrška kroz manje organizacione forme i bolju stručnu podršku.

7. ZDRAVLJE

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Ženama nisu dovoljno dostupne usluge zaštite reproduktivnog zdravlja.
2. Romkinjama je ugroženo pravo na zdravstvenu zaštitu, čemu dodatno doprinosi nedostatak sistemski regulisane podrške usluga zdravstvenih medijatorki.

7.1 Nedovoljno dostupne usluge zaštite reproduktivnog zdravlja

Upotreba kontracepcije u Srbiji je još uvek niska, a broj abortusa visok. Zabrinjavaju podaci o tome da žene u dobi između 18 i 24 godine zaostaju u znanjima o savremenim metodama kontracepcije u odnosu na starije grupe žena, da su rane (maloletničke) trudnoće u velikoj meri zastupljene među Romkinjama, te da je učešće žena u programima pripreme za rađanje nisko, a među Romkinjama marginalno.¹⁹

Iako je došlo do značajnog povećanja učešća žena u organizovanim skriningima za rano otkrivanje raka dojke i raka grlića materice, najčešćih malignih tumora kod žena u Srbiji i veoma visoke smrtnosti, još smo daleko od preporučenih standarda koji predviđaju obuhvat od najmanje 70% žena ovom preventivnom merom.²⁰ Pristupačnost zdravstvenih ustanova ženama sa invaliditetom ne odgovara potreba, jer nisu sve zdravstvene ustanove na primarnom nivou obezbedile hidraulične ginekološke stolove.²¹

Pitanja

- Da li je država Srbija ispitala razloge niskog odziva žena i koje mere preduzima kako bi se povećao obuhvat i odziv organizovanim skriningom na rak dojke i rak grlića materice?
- Kojim merama i uz kakve rezultate država Srbija unapređuje pristup uslugama zaštite reproduktivnog zdravlja ženama sa invaliditetom?
- Koje mere država Srbija preduzima da zdravstveni radnici prijavljuju maloletničke trudnoće policiji/tužilaštvu?

¹⁹ CEDAW background report

²⁰ <http://www.skriningsrbija.rs/srl/statistika/0/131/204/detalji/ukupno-svi/>

²¹ Četvrti periodični izveštaj o primeni Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, str. 45, paragraph 178-187

Preporuke

- Povećati raspoloživost i kvalitet usluge savetovanja o reproduktivnom zdravlju, korišćenju kontracepcije i učešća u programima pripreme za rađanje.
- Obezbediti dostupnost usluge skrininga i povećati broj domova zdravlja i zdravstvenih radnika koji sprovode preventivne mere za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena.
- Izraditi podzakonska akta koja će omogućiti bez diskriminacije i arbitraže svim ženama pravo na vantelesnu oplodnju.
- Dosledno primenjivati sistem kontrole rada zdravstvenih radnika i poštovanja obaveza prijavljivanja krivičnih dela.

7.2 Ugroženo pravo Romkinja na zdravstvenu zaštitu

Rad zdravstvenih medijatorki značajno je doprineo uključivanju Romkinja i romske dece u sistem zdravstveno osiguranje, ali informacije o reproduktivnom zdravlju nisu im još uvek dovoljno dostupne.²² Aktivnosti u vezi sa prevencijom reproduktivnog zdravlja i obrazovanja romskih žena se ne sprovode sistematski, uglavnom ih sprovode organizacije civilnog društva, a Ministarstvo zdravlja nije regulisalo status zdravstvenih medijatorki na održiv i trajan način.²³

Pitanja

- Zašto država Srbija nije uvela zdravstvene medijatorke u zdravstveni sistem i obezbedila sredstva za finansiranje njihovog rada?

Preporuke

- Država treba da obezbedi dostupnost i održivost usluge zdravstvenih medijatorki i omogući zapošljavanje dovoljnog broja zdravstvenih medijatorki.

8. DRUGA JEDNAKA PRAVA

PRIORITETNI PROBLEM

Žene su diskriminisane u pristupu resursima poput imovine, novih tehnologija i finansijskih tržišta.

Žene imaju znatno slabiji pristup imovini od muškaraca. Prema podacima Republičkog geodetskog zavoda za 2017. godinu žene su vlasnice 23.42% svih parcela, 24.70% objekata, a u 42.5% slučajeva su vlasnice na posebnim delovima objekata. Žene se često odriču imovine u korist muških naslednika.²⁴

²² Poseban izveštaj Zaštitnika građana o reproduktivnom zdravlju Romkinja sa preporukama, 2017, str. 3,

²³ CEDAW background report

²⁴ Babović, M, Vuković, O. (2008) *Seoske žene u statusu pomažućih članova domaćinstva: položaj uloge i socijalna prava*, UNDP, Beograd. <https://www.secons.net/files/publications/94-publication.pdf>

Žene nešto ređe koriste računar i internet nego muškarci (u 2017. računar je koristilo 72,2% muškaraca i 63,4% žena). Imajući u vidu slabije korišćenje računara i interneta među starijim stanovništvom, a posebno starijim ženama, u procesu digitalizacije javnih usluga postoje veliki rizici od diskriminacije ovih žena u pristupu javnim uslugama, pogotovo uslugama e-uprave.

Pristup žena finansijskim tržištima i uslugama (posedovanje bankovnih računa, štednje, osiguranja, doznaka iz inostranstva i pozajmicama i kreditima) gotovo je u potpunosti nepoznat u Srbiji. O tome nema istraživanja niti izveštaja državnih organa.

Pitanja

- Koje mere preduzima država Srbija kako bi se smanjio rodni imovinski jaz u zemljištu, stambenim jedinicama i poslovnom prostoru?
- Da li je država Srbija sprovela ocenu efektivnosti ovih mera?
- Da li je država Srbija sprovela procenu dostupnosti finansijskih kredita za žensko preduzetništvo i poljoprivrednu proizvodnju?
- Da li je država Srbija sprovela procenu kako se digitalizacija javnih usluga odražava na pristup ovim uslugama starijih i žena koje nisu digitalno pismene?
- Koje mere država Srbija preduzima da poveća digitalnu pismenost i upotrebu informatičkih tehnologija onih kategorija žena koje nemaju zadovoljavajuću digitalnu pismenost i/ili pristup ovim tehnologijama?

Preporuke

- Potrebno je učiniti javno dostupnim podatke (otvoreni podaci) o vlasništvu nad zemljištem, stambenim jedinicama i poslovnim prostorom.
- Potrebno je sprovesti procenu mera kojima se nastoji smanjiti rodni imovinski jaz i javno ih publikovati.
- Potrebno je provesti temeljnu analizu pristupa žena finansijskim tržištima i efektima tog pristupa po ekonomsku aktivnost žena i životni standard.
- Potrebno je obezbediti podršku za starije žene koje ne koriste digitalne tehnologije u elektronskom pristupu javnim uslugama, poput e-uprave i sl.
- Potrebno je obezbediti specijalne mere podrške za žene iz ranjivih grupa kako bi se povećala njihova digitalna pismenost i učinila dostupnija informatička tehnologija, pristup informacijama i elektronskim uslugama.

9. BRAK I PORODICA

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Bračna i vanbračna zajednica nisu izjednačene u zakonima iako ih Ustav izjednačava.
2. Majke su materijalno ugrožene uslovima propisanim Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa decom, a samohrane majke neefikasnim sistemom obezbeđivanja ispunjavanja obaveze izdržavanja

9.1 Nejednak status bračne i vanbračne zajednice

Istopolni brakovi nisu legalizovani a uprkos tome što Ustav RS²⁵ ističe da je vanbračna zajednica izjednačena sa brakom²⁶ to nije sistematski uspostavljeno drugim zakonima. Vanbračni partner/ka nije zakonski naslednik/ca imovine niti može naslediti porodičnu penziju. Ova neusaglašenost propisa o nasleđivanju imovine i o penzijskom i invalidskom osiguranju sa Porodičnim zakonom, ali i sa Ustavom, u velikoj meri pogađa žene pošto žive duže i ređe se odlučuju da odnose urede za života, te im nakon smrti vanbračnog partnera egzistencija bude ugrožena.

Pitanja

- Šta država Srbija preuzima kako se prava žena u okviru bračne i vanbračne zajednice izjednačila?

Preporuke

- Neophodno je izmeniti zakonodavni okvir u smislu da vanbračna zajednica proizvodi isto pravno dejstvo kao i brak u cilju garantovanja punog obima ljudskih prava žena

9.2 Diskriminacija u roditeljskim naknadama za majke i težak ekonomski položaj samohranih majki

Iako roditelji imaju zakonsku obavezu da izdržavaju svoju decu, česti su slučajevi neizvršavanja ove obaveze, o čemu svedoči broj sudskih postupaka za ostvarivanje prava deteta na izdržavanje nakon razvoda/prestanka vanbračne zajednice roditelja. Ovaj postupak je neefikasan, uprkos proklamovanom načelu hitnosti, a retka je primena privremenih mera kojima se može pružiti provizorna zaštita i obezbediti zadovoljenje životnih potreba deteta u toku trajanja sudskog postupka. Podaci iz istraživanja o prihodima i uslovima života pokazuju da je ekonomski položaj samohranih roditelja znatno nepovoljniji nego što je to prosek za Srbiju. Dok je stopa rizika od finansijskog siromaštva za Srbiju iznosila 25,5% u 2016. godini, za porodice samohranih roditelja sa izdržavanom decom (koje su uglavnom porodice samohranih majki) ova stopa iznosila je čak 40%.²⁷

Pitanja

- Šta država Srbija preuzima da ukloni diskriminatorne odredbe u Zakonu o finansijskoj podršci porodici sa decom prema ženama u pogledu njihovog ekonomskog statusa, odnosno zaposlenja?
- Koje mere država Srbija preuzima kako bi regulisala pitanje neredovnog davanja izdržavanja od strane jednog roditelja?
- Da li je država Srbija ispitala mogućnosti uvođenja alimentacionog fonda i šta su zaključci u vezi sa tim pitanjem?

25 Ustav Republike Srbije, «Službeni glasnik RS» br. 98/2006

26 Član 62

27 Eurostat, Statistika o prihodima i uslovima života <https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>

Preporuke

- Ustanoviti Alimentacioni fond i pravo deteta na isplatu izdržavanja iz tog fonda ako roditelj dužnik ne ispunjava svoju obavezu izdržavanja.
- Ustanoviti obavezu suda da odmah po podnošenju tužbe za razvod braka donese privremenu meru kojom će urediti vršenje roditeljskog prava, obavezu izdržavanja dece i ostvarivanja kontakta deteta sa roditeljem sa kojim ne živi.
- Izmeniti zakonska rešenja kako bi se obezbedila finansijska sigurnost i stabilnost porodicama sa decom i otklonila diskriminacija žena koje rade van radnog odnosa.

10. NASILJE NAD ŽENAMA

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Žene su izložene nasilju i diskriminaciji u privatnoj i javnoj sferi tolerancija na nasilje je visoka
2. Prevencija i zaštita žena žrtava nasilja nije adekvatna.
3. Nije izgrađen sistem praćenja procesuiranja, zaštite i podrške žrtvama

10.1 Nasilje nad ženama prožima sve sfere društva

Nasilje prožima sve oblasti i sve nivoe javnog i privatnog života. Nasilje je vidljivo u diskursima i nastupima političara pa i pojedinih političarki, prisutno u nacionalnom parlamentu, u medijima koji šire mizogine, seksističke poruke, prisutno je kao strukturno nasilje prema ženama koje ih isključuje iz odlučivanja, sa tržišta rada, iz imovine, novih tehnologija, prisutno je kao nasilje prema ženama na radnom mestu, u institucijama gde bi trebalo da žene ostvare socijalnu ili zdravstvenu zaštitu, prisutno je u porodici, u partnerskim odnosima, tamo gde bi žene trebalo da se osećaju bezbedno i gde treba da dobiju najveću podršku za ostvarivanje svojih potencijala i blagostanja. Paradoksalna je situacija da se nikada nije više činilo na sprečavanju i suzbijanju nasilja, te da su to upravo oblasti u kojima su učinjeni značajni pomaci tokom poslednje decenije, a da nikad nije bilo prisutnije nasilje u brojnim oblastima društvenog života i na svim nivoima.

Pitanja

- Koje mere je država Srbija preduzela da zaštiti žene na političkim funkcijama od nasilja u javnom i političkom životu?
- Koje mere je država Srbija preduzela da pronađe i kazni učinioce dela nasilja prema ženama na političkim funkcijama?
- Šta država Srbija preduzima na uspostavljanju proklamovane nulte tolerancije na nasilje nad ženama u svim oblastima i delovima javnog i privatnog života?

Preporuke

- Obezbediti efikasnu reakciju nadležnih institucija i nezavisnih tela u slučajevima nasilja nad ženama u političkom životu.
- Neohodno je da država stvori efikasne mehanizme prevencije i suzbijanja svih oblika nasilja prema ženama u javnom i privatnom životu

10.2 Prevencija i zaštita žena žrtava nasilja nije adekvatna

Jednogodišnja primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici²⁸ pokazuje da celovita zaštita žrtava nasilja u porodici, pre svega žena i dece koji su najčešće izloženi porodičnom nasilju još nije potpuna, efikasna i svrsishodna.

Pitanja

- Koje korake i mere država Srbija preduzima da osigura žrtvama nasilja u porodici učešće u planiranju mera zaštite i podrške u okviru GKS?
- Šta država Srbija preduzima da se obezbedi dovoljan broj obučanih službenika i systemska stručna podrška u radu na slučajevima nasilja, posebno nasilja prema posebno ugroženim/marginalizovanim grupama žena?
- Kako država Srbija prati i vrednuje rad nadležnih institucija i utvrđuje odgovornost za postupanje/ne postupanje u slučajevima nasilja prema ženama?
- Šta država Srbija preduzima kako bi prava deteta na život bez nasilja bila ispred prava roditelja koji je počinilac nasilja na ostvarivanje starateljstva?
- Koje mere država Srbija preduzima da se uspostavi usluga Nacionalnog SOS telefona i Kriznih centara za žrtve silovanja/Centara za žrtve seksualnog nasilja u skladu sa standardima Istanbulske konvencije?

Preporuke

- Potrebno je da država usvoji podzakonska akta sa uputstvima svim nadležnim institucijama o učešću žrtava u postupcima planiranja mera zaštite i podrške.
- Obezbediti dovoljan broj službenika, ustanoviti operativno praćenje postupanja nadležnih institucija i mehanizme stručne podrške i stalne obuke službenika.
- Obezbediti stalna budžetska sredstva za sprečavanje nasilja u porodici.
- Koristiti resurse ženskih nevladinih organizacija za psiho-socijalnu podršku i psihoterapiju za žrtve nasilja u porodici, uz finansiranje njihovih usluga.
- Uspostaviti/unapediti postojeće telo za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procenu politika i mera, u skladu sa članom 10 Istanbulske konvencije.
- Ustanoviti obavezu za institucije da decu svedoke porodičnog nasilja tretiraju kao žrtve i pruže im efikasnu zaštitu i podršku.
- Unaprediti znanje i senzibilitet profesionalaca i profesionalki o položaju žena u društvu, sa ciljem eliminacije stereotipa o ulozi majke i oca u životu deteta.

28 „Službeni glasnik RS“, br. 94/2016

- Ustanoviti standardne operativne postupke za rešavanje problema žena koje su preživale seksualno nasilje i uspostaviti odgovarajuće, lako dostupne, krizne centre za slučajeve silovanja/seksualnog nasilja.
- Uspostaviti nacionalni SOS telefon za žene koje su preživele nasilje u skladu sa obavezama iz Istanbulske konvencije koristeći postojeće resurse ženskih organizacija koje pružaju uslugu SOS telefona.

10.3 Nije izgrađen sistem praćenja procesuiranja, zaštite i podrške žrtvama

Sistem praćenja je fragmentaran, formati podataka nisu standardizovani između različitih sistema, ažuriranje se ne odvija prema potrebnoj dinamici, što sve otežava praćenje procesuiranja i zaštite žrtava. Nemogućnost praćenja se odražava na slab potencijal za unapređivanje sistema zaštite kako bi bio efektivniji i efikasniji.²⁹

Pitanja

- Kada će država Srbija izraditi i staviti u funkciju jedinstvenu elektronsku evidenciju podataka o svim slučajevima nasilja u porodici, i rodno zasnovanom nasilju nad ženama?

Preporuke

- Uspostaviti jedinstvenu metodologiju za prikupljanje podataka i jedinstvenu elektronsku bazu podataka o slučajevima nasilja u porodici i rodno zasnovanom nasilju nad ženama.
- Imenovati posebno telo koje bi bilo zaduženo za prikupljanje i izveštavanje o slučajevima nasilja u porodici i rodno zasnovanom nasilju nad ženama

11. STEREOTIPI I PREDRASUDE

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Mediji šire rodne stereotipe i predrasude: seksizam, mizoginiju i patrijarhalne kulturne obrasce, o nasilju nad ženama izveštavaju na senzacionalistički i stereotipan način.
2. Regulatorna tela koja prate rad medija nisu efektivna i efikasna.

Kako pokazuju istraživanja medijskih sadržaja, u ovim sadržajima su veoma prisutni seksizam i mizoginija. Mediji podstiču patrijarhalne kulturne obrasce i stereotipizirane rodne uloge žena i muškaraca. Seksizam je prisutan u medijskom govoru, posebno ako je reč o prikazivanju žena koje se nalaze na funkcijama i pozicijama odlučivanja u političkoj, privrednoj ili drugoj sferi javnosti. Slučajevi nasilja u porodici i unutar partnerskih odnosa se često prikazuju na senzacionalistički način, dodatno viktimizirajući žene i devojčice

²⁹ O specifičnim slabostima sistema za praćenje više u širem izveštaju koji je priložen kao aneks 1 uz ovaj izveštaj.

žrtve nasilja. U komercijalnim medijima preovladava omalovažavajuće i pornografsko prikazivanje žena kao objekata seksualne želje ili objekata za gledanje³⁰.

Pitanja

- Koje mere država Srbija primenjuje da se eliminiše diskriminacija žena uključujući štetne i stereotipe protiv specifičnih grupa žena, i braniteljki/braniteljki ženskih ljudskih prava?
- Zašto država Srbija ne poštuje preporuke nezavisnih tela u vezi sa suzbijanjem medijskog širenja rodno zasnovanih stereotipa, seksizma, mizoginije i patrijarhalnih kulturnih obrazaca u javnom diskursu?
- Kojim instrumentima država Srbija sprečava da nosioci javnih funkcija svojim nastupanjem šire rodne stereotipe, predrasude, mizoginiju?
- Koje mere primenjuje država Srbija radi jačanja medijskih samoregulatornih tela sa ciljem eliminacije rodni stereotipa o ženama i muškarcima, kao i posebnih grupa žena?

12. ŽENE, MIR, BEZBEDNOST

PRIORITETNI PROBLEMI

1. Žene ne učestvuju ravnopravno u mirovnim pregovorima i postkonfliktnom oporavku.

Nacionalni akcioni plan za implementaciju Rezolucije SB UN 1325 Žene, Mir, Bezbednost 2017-2020 je usvojen maja 2017, a do kraja 2018. godine nije započela njegova implementacija. Vlada RS još nije preduzela korake da formira glavna tela zadužena za implementaciju NAP, kao što su Politički savet, Operativno telo i analitičke grupe u nadležnim ministarstvima. U Srbiji jača konzervativna reakcija protiv rodne ravnopravnosti koja pretili da umanjil značaj usvajanja ovog NAP. Iako ne postoji javno protivljenje agendi žena, mira i sigurnosti, očigledno je da postoji nedostatak političke podrške implementaciji NAPa, imajući u vidu da ništa po ovom pitanju nije urađeno od usvajanja dokumenta.

Pitanja

- Šta je država Srbija učinila da se obezbedi puna implementacija NAP 1325 (2017-2020) i poveća participacija žena u mirovnim pregovorima i post konfliktnom oporavku?

Preporuke

- Potrebno je uspostaviti tela i mehanizme predviđene NAP 1325 kako bi se obezbedila transparentnost sprovođenja NAP 1325 I smanjila diskriminacija žena u sektoru bezbednost

30 Mršević, Z. (2017) Mediji u Srbiji o rodno zasnovanom nasilju u 2015. i 2016. Godini, UNDP, Beograd, <http://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/library/poverty/kako-protiv-nasilja---uloga-medija.html>